

KESKUSTELUA

Eurostudent kertoo opiskelijoista ja opinnoista Euroopassa

Johanna Moisio

Tutkimushankkeen esittely

Euroopan unionin isolta osin rahoittamassa kansainvälisessä Eurostudent-projektissa on tehty viisi tutkimuskierrosta ja kuudennen kierroksen tiedonkeräys on käynnissä tätä kirjoitettaessa. Tämän jo kaksikymmentä vuotta toteutetun ainutlaatuisen tutkimuksen tavoite on koota vertailukelpoista tietoa eurooppalaisten korkeakouluopiskelijoiden elinoloista ja opiskelusta. Aineistoa on käytetty pitkään yhtenä tausta-aineistona Euroopan unionin ja Bolognan prosessin päätöksenteossa, mutta hiljattain sitä on ryhdytty käyttämään yhä enemmän myös tietopohjana osallistujamaissa. Edelleen Eurostudent-aineisto on kuitenkin valitettavan tuntematon korkeakouluille ja alan tutkijoille myös Suomessa. Tällä kirjoituksella on tarkoitus tehdä aineistoa tunnetuksi, koska sen käyttöön on luotu nyt uusi sähköinen tietokanta (kts. eurostudent.eu), jota kuka tahansa voi käyttää esimerkiksi opiskeluolosuhteiden selvittämiseksi eri maissa.

Helmikuussa 2015 julkaistiin viidennen korkeakoulutuksen sosiaalista ulottuvuutta selvittäneen Eurostudent-kyselytutkimuksen tulokset (Hauschildt, Gwosć, Netz, & Mishra 2015). Tutkimushankkeeseen osallistui 30 maata vuosina 2012–2015, ja samaan kysymyspohjaan perustuvaan kyselytutkimukseen vastasi yli 210 000 korkeakouluopiskelijaa eri puolilta Euraasian mannerta. Näin saatiin muodostettua ainutlaatuinen kansainvälinen ja ajantasainen vertailuaineisto korkeakouluopiskelijoiden elinoloista ja opiskelusta.

Uusimpaan Eurostudent VI -kierrokseen 2016 osallistuu 28 maata. Tutkimus antaa laajasti tietoa eurooppalaisten opiskelijoiden taustoista, elinoloista, opinnoista, toimeentulosta ja ajankäytöstä, mikä tekee siitä mielenkiintoisen aineiston korkeakoulutuksen ja korkeakoulupolitiikan kehittämisen näkökulmasta.

Keväällä 2013 kerätty Suomen Eurostudent V -aineisto koostuu 3 620 ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijan vastauksesta. Suomessa kansallisesta tiedonkeruusta vastasi opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä Tilastokeskuksen kanssa. Kansallinen tiedonkeruu noudatti päälinjoiltaan Eurostudent V -hankkeen suositusta, jonka mukaan aineisto hankittiin todennäköisyyslaskentaan perustuvalla otoksella. Otos muodostettiin oppilaitostilastoa hyödyntäen. Edellisistä Eurostudent-kierroksista poiketen otokseen otettiin tällä viidennellä tutkimuskierroksella mukaan myös niin sanotut aikuisopiskelijat, ulkomaiset tutkinto-opiskelijat sekä jatko-opiskelijat. Oppilaitokset lähettivät Tilastokeskukselle perusjoukon sähköpostiosoitteet kyselyä varten. Otokseen poimittiin 19 809 opiskelijaa, ja painotus korjasi tulokset vastaamaan perusjoukkoa. Painotettu vastausprosentti oli Suomessa lopulta 33 %. Yliopisto-opiskelijat olivat hieman ammattikorkeakouluopiskelijoita innokkaampia vastaajia: yliopistojen vastausosuus oli 37 prosenttia, ammattikorkeakoulujen 32 prosenttia. Ulkomaalaisten opiskelijoiden vastaushalukkuus ei yltänyt suomalaisten perustutkinto-

opiskelijoiden tasolle. Suomen Eurostudent V -tulokset julkaistiin jo keväällä 2014 *Opiskelijatutkimus 2014 – Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu* -julkaisussa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014).

Kyselyn toteutustapa vaihteli paljon eri maissa. Internet-kyselyn toteutti 21 maata, joista osa käytti lisäksi apuna postikyselyä. Muutama maa teki kyselyn luokkahuonekyselynä ja yksi maa puhelinhaastatteluna. Kahdeksassa maassa kysely kosketti kaikkia maassa opiskelevia, 13 maassa ulkomaiset opiskelijat jätettiin kohdejoukon ulkopuolelle. Koska vain kahdeksassa maassa kysely osoitettiin myös jatko-opiskelijoille, nämä vastaukset eivät ole mukana lopullisessa kansainvälisessä aineistossa. (Hauschildt ym. 2015.)

Tietoa ja tuloksia

Eurostudent V -tiedonkeruu perustui aiempien tutkimuskierrosten kyselyihin, joilla on eri ulottuvuuksista selvitetty korkeakouluopiskelijoiden elämää Euroopassa. Korkeakouluopiskelijoiden taustatietojen (syntymävuosi, sukupuoli, vastaajan sekä vastaajan äidin ja isän syntymämaat, kielitaito, lasten lukumäärä ja syntymävuodet sekä äidin ja isän koulutustaso) lisäksi kysyttiin opintoihin hakeutumisesta, asumisesta, taloudellisesta tilanteesta, opiskelutavoista, ajankäytöstä, työskentelystä, tyytyväisyydestä opintoihin sekä opintojen etenemisestä. Kyselyllä kartoitettiin myös opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta ja opiskelijoiden odotuksia tulevaisuuden suhteen, syitä jatko-opintoihin hakeutumiselle sekä jatko-opintojen rahoitusta. Osallistujamaat ovat saaneet liittää kyselyyn konsortiossa sovittujen yhteisten kysymysten lisäksi myös omia kansallisia kysymyksiä. Suomi on käyttänyt tilaisuutta hyväkseen tekemällä erilliskysymyksiä muun muassa valmennuskursseille osallistumisesta ennen opiskelijavalintaan osallistumista sekä kysymyksiä opintolainan käytöstä.

Tutkimus tarjoaa laajasti tietoa opiskelijajoukkojen erityispiirteistä niin kansallisella tasolla kuin kansainvälisesti. Tutkimus kertoo esimerkiksi opiskelijoiden työssäkäynnistä ja ajankäytöstä. Suomessa 57 prosenttia itsenäisesti asuvista opiskelijoista työskentelee lukuvouden aikana. Työssäkäyvien opiskelijoiden määrä on huomattava myös kansainvälisessä aineistossa: yli puolessa Eurostudent-maista ainakin 40 prosenttia itsenäisesti asuvista opiskelijoista käy töissä. Työssäkäynti näyttää vievän aikaa erityisesti kontaktiopetukseen osallistumiselta ja opetuksen seuraamiselta, joten joustavien opiskelumenetelmien kehittäminen työskentelevien opiskelijoiden käyttöön on tarpeen Suomessa ja kansainvälisestikin. (Hauschildt ym. 2015.) Toisaalta Suomen aineistossa perheellisten opiskelijoiden joukko on muihin maihin verrattuna suhteellisen suuri (17 % opiskelijoista perheellisiä, ks. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014). Tämä herättää kysymyksiä siitä, miten nykyinen korkeakouluopetus vastaa näiden perheellisten opiskelijoiden elämäntilanteisiin.

Suomalaisista opiskelijoista 69 prosenttia on tyytyväisiä opetuksen laatuun, mikä on kansainvälisessä vertailussa hyvä tulos. Tyytyväisimpiä ollaan Irlannissa, missä 84 prosenttia opiskelijoista on tyytyväisiä opetuksen laatuun. Muita Suomea paremmin menestyneitä maita ovat esimerkiksi Tšekki, Viro sekä Malta. (Hauschildt ym. 2015.) Näitä ja monia muita Eurostudentin tuloksia voi käyttää hyödyksi myös kansainvälisen yhteistyön ja opiskelijaliikkuvuuden suunnittelussa ja markkinoinnissa. Tutkimus antaa myös hyvin yksityiskohtaista tietoa esimerkiksi opiskelijoiden asuinoloista eri Euroopan maissa.

Paitsi poliittisen päätöksenteon tueksi ja kansainvälisten vertailujen välineeksi, Eurostudent V-kierroksen dataa voidaan hyödyntää laajasti myös muiden toimijoiden tutkimustarpeisiin sekä korkeakouluopetuksen kehittämiseen. Suomen Eurostudent-aineisto on saatavilla Yhteiskuntatieteellisestä tietoaarkistosta Tampereelta, myös korkeakoulukohtaisesti.

Kaikkien tutkimukseen osallistuneiden maiden dataan voi tutustua Eurostudent V -hankkeen sivuilla www.eurostudent.eu. Helmikuussa 2015 julkaistu kansainvälisiä tuloksia vertaileva tutkimusraportti *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe 2012–2015. Synopsis of Indicator*

Suomi osallistuu myös alkaneelle Eurostudent VI -kierrokselle, jonka tiedonkeruu-aika on 1.3.2016–31.5.2016. Tutkimuksen toteuttaa Suomessa opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, tiedonkeruusta ja aineistojen koostamisesta vastaa Tilastokeskus. Tutkimuksen ohjausryhmässä on mukana edellä mainittujen lisäksi Kansaneläkelaitos, Suomen yliopistot Unifi ry, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ja molemmat opiskelijajärjestöt. Tavoitteena on nostaa vastausprosenttia niin, että tutkimuksen relevanssia ja hyödyntämistä voitaisiin edelleen lisätä kansallisesti. Kuten todettua, aineistoa on hyödynnetty jo toista vuosikymmentä koulutuspoliittisen päätöksenteon tukena, mutta aineistoa voisi nykyistä enemmän hyödyntää myös korkeakoulututkimuksessa ja opiskeluolosuhteiden ja pedagogiikan kehittämisessä. Tätä varten opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää keväällä 2016 suomalaisilta tutkijoilta laadukkaita artikkeliehdotuksia Eurostudentin teemoista. Artikkeleiden tulee olla valmiita kevääseen 2017 mennessä, jolloin niistä koostetaan yhteisjulkaisu. Tarkoituksena on, että keväällä 2016 kerättävä Eurostudent VI -aineisto muodostaa osan näiden artikkeleiden lähdeaineistosta, jolloin saadaan käyttöön myös uutta tieteellistä tutkimusta Eurostudentin teemoista.

Lähteet

Eurostudent-tietokanta [www-lähde] < www.eurostudent.eu > (Luettu 9.6.2016)

Hauschildt, Kristina; Gwosć, Christoph; Netz, Nicolai & Mishra, Shweta (2015). *Social and economic conditions of student life in Europe. Synopsis of indicators. Eurostudent V 2012–2015*. Bielefeld: W. Bertelsmann Verlag.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2014). *Opiskelijatutkimus 2014. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:10.

HT Johanna Moisio on opetusneuvos opetus- ja kulttuuriministeriössä.